

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia



Musica Aeterna

Mari Poll ^{VIIUL}

Mihkel Poll ^{KLAVER}

Kavas

Janáček, Chausson, Korngold, Enescu

6.05.2026 — 19.00

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia suur saal

„Musica Aeterna“ on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (EMTA) kontsertide sari, mis toob publiku ette nii klaveri- kui ka kammermuusikaõhtuid. Sarja keskmes on kõrgetasemelised ja mitmekülgsed kontserdikavad EMTA tunnustatud õppejõudude ja väljapaistvate külalisesinejate esituses, pakkudes kuulajatele unustamatuid muusikaelamusi.

Leoš Janáček (1854–1928)

Sonaat viiulile ja klaverile (1914–1922)

I *Con moto*

II *Ballada (Con moto)*

III *Allegretto*

IV *Adagio*

Ernest Chausson (1855–1899)

„Poeem“ viiulile ja klaverile *op. 25* (1896)

Vaheaeg

Erich Wolfgang Korngold (1897–1957)

Süit „Much ado about nothing“ („Palju kära ei millestki“) *op. 11* (1919)

I „Maiden in the bridal chamber“ („Neiu pruudikambris“)

II „March of the watch“ („Vahimeeste marss“)

III „Garden scene“ („Aiastseen“)

IV „Masquerade“ („Maskiball“)

George Enescu (1881–1955)

Sonaat viiulile ja klaverile nr 3 a-moll *op. 25*

(„Dans le caractère populaire roumain“, 1926)

I *Moderato malinconico*

II *Andante sostenuto e misterioso*

III *Allegro con brio, ma non troppo mosso*

Mari Poll (viiul)

Mihkel Poll (klaver)

Tänase kammerkava heliloojad paiknevad kõik hilisromantismi ja modernismi piiril. Ernest Chaussoni loomingul on wagnerlikke mõjutusi, aga ka läbipaistvus ja värvitundlikkus, mis aimab ette Claude Debussy esteetikat. Erich Wolfgang Korngold jääb muusikalukku kui hilisromantismi viimaseid esindajaid ja Hollywoodi mõjukamaid filmimuusika loojaid. Leoš Janáček ja George Enescu vaatavad pigem 20. sajandi poole – nende muusikas laguneb traditsiooniline tonaalsus ning esile tõusevad fragmentaarsus, modaalsed värvid ja rahvuslikud intonatsioonid.

Tšehhi helilooja **Leoš Janáček** alustas loometeed Bedřich Smetana ja Antonín Dvořáki mõjuväljas, pälvides laiema tunnustuse alles küpse meistrina 60. eluaastates, eelkõige oma ooperi „Jenůfa“ eduka lavatee kaudu. Kõige märgilisema panuse andiski Janáček ooperitega (arvult üheksa), millele sekundeerivad orkestri-, klaveri- ja kammerteosed ning vokaalloopused. Tema kammermuusikas keelpillidele on kesksel kohal kaks keelpillikvartetti ning **sonaat viiulile ja klaverile**. Viimane esindab autori isikupärast hilist stiili, milles kohtuvad kõneintonatsioonidest inspireeritud meloodika ja rütmika ning dramaatiliselt pingestatud ja kontsentreeritud väljenduslaad.

Sonaadižanri poole oli Janáček varemgi pöördunud, ent tema tudengipõlves loodud kaks viiulisonaati on tänaseks kaduma läinud. Oma ainsat säilinud viiulisonaati asus helilooja visandama Esimese maailmasõja hakul 1914. aasta suvel ning jätkas loomeprotsessi ja viimistlemisega kuni esiettekaneni 24. aprillil 1922 Brnos viiuldaja František Kudláčeki ja pianist Jaroslav Kvapili esituses. Janáček seostas teose algimpulssi sõja puhkemise ja oma tollaste poliitiliste ootustega (sarnaselt paljudele kaasmaalastele lootis ta, et venelased vabastavad Morava Habsburgide võimu alt), kuid valminud muusikas avaldub see pigem sisemise pinge ja rahutusena kui otsese programmilisusena.

Neljaosalise sonaadi dramaturgia põhineb teravatel kontrastidel ja fragmentaarsel arengul, kulgedes läbi üllatavate tonaalsete maastike: alaosade helistikeks on des-moll, E-duur, es-moll ja gis-moll. Intensiivne ja kirklik avaosa vastandab dramaatilise, peaaegu ooperliku väljenduse ja lüürilisemad hetked. Teose emotsionaalse keskme moodustab teine osa („Ballaad“), mis ilmus 1915. aastal trükis ka iseseisva palana. Lühike tantsuline skertso valmistab teed finaalile, kus viiul ja klaver peavad tundelist dialoogi, jättes lõputaktides õhku kõhklused ja vastamata küsimused.

Ernest Chaussoni varajane surm jalgrattaõnnetuse tagajärjel vaigistas vaid 44-aastase äärmiselt isikupärase hääle prantsuse heliloojate seas. Mõjutatuna oma kompositsiooniõpetajast César Franckist ja suurest iidolist Richard Wagnerist loob ta oma muusikaga silla lopsaka romantismi ja impressionistide koolkonna vahele.

Chausson kirjutas oma lühikese karjääri jooksul ooperi, sümfoonia, sakraalteoseid, kammermuusikat ja laule. Autori tuntuim ja armastatuim teos „**Poème**“ **op. 25** on juveel viiuldajate repertuaaris alates selle loomisest 1896. aastal. Oopus sündis helilooja hea sõbra, belgia viiulivirtuosi Eugène Ysaÿe palvel, kellele kuulub ka teose pühendus (neli aastat varem oli Chausson pühendanud talle ka kontserdi viiulile, keelpillikvartetile ja klaverile). Õigupoolest soovis Ysaÿe, et Chausson komponeeriks talle traditsioonilise viiulikontserdi, ent helilooja leidis, et „see on suur ettevõtmine, vanakurja enda ülesanne,“ nagu ta Ysaÿele kirjutas. Ta lubas siiski, et tuleb toime lühema teosega: „See saab olema väga vabas vormis ja mitmete viiuli soololõikudega“ (kiri Eugène Ysaÿele, 7. juuli 1893). Valminud teos kandis algselt nime „Le Chant de l’amour triomphant“ (Ivan Turgenevi samanimelise jutustuse „Laul võidutsevast armastusest“ järgi), siis „Poème symphonique“ ja lõpuks lihtsalt „Poème“. Chausson tegi „Poeemist“ kolm esitusversiooni: orkestriga, klaverisaatega ning keelpillikvarteti ja klaveriga. Ysaÿe soleeris loo avalikul esiettekandel

versioonis viiulile ja orkestrile 27. detsembril 1896 Nancy konservatooriumis, kus seda saatnud hiilgav menu oli heliloojale suureks üllatuseks – teatavasti peeti tema muusikat tollal liiga eksperimentaalseks. Teose aitas autori teadmata publitseerida tema sõber Isaac Albéniz, kes kattis omast taskust trükikulud.

„Poeemis“ avaneb viiuli pikkade meloodialiinide ja peente värvivarjundite kaudu melanhoolne, unenäoline maailm. Teose tipphetkeks on solisti öhkõrnad trillerid loo lõpus, mis kõlavad viiuli kõrgeimas registris.

Böömimaal sündinud ja Viinis üles kasvanud **Erich Wolfgang Korngold** pälvis tuntuse imelapsena – tema kompositsioone kuulnud Gustav Mahler tituleeris poisi „muusikaliseks geeniuks“ ning soovitas tal õppima minna Viini konservatooriumisse Alexander von Zemlinsky juurde. 11-aastaselt kirjutas ta balleti „Der Schneemann“ („Lumemees“), mis avaldas Zemlinskyle sedavõrd muljet, et ta orkestreeris teose ning tõi 1910. aastal lavale Viini Õukonnateateris, kus see saavutas sensatsioonilise menu. Teismelisena sai Korngold tellimusi Leipzigi Gewandhaus-orkestrilt ning 18-aastaseks saades oli ta lõpetanud kaks täispikka ooperit. Helilooja noorusaastate triumfiks kujunes tema ooper „Die tote Stadt“ („Surnud linn“), mis pärast menukat topeltesiettekannet Hamburgis ja Kölnis tõi 23-aastasele autorile rahvusvahelise kuulsuse – teost mängiti 83 ooperiteatris üle maailma.

Selle varase kuulsuse laineharjal on loodud ka tema muusika Shakespeare'i näidendile „Much ado about nothing“ („Palju kära ei millestki“). Lavalugu mängiti 1920. aastal Schönbrunni lossis kammerorkestri saatel, ja nii suure menuga, et orkestrandid ei saanud jätkuendusi oma tavatöö tõttu enam kaasa teha. Seepärast seadis autor näidendimuusika viiulile ja klaverile, mängides ise klaveripartiid (kuulajate kinnitust mööda mõjunud Korngoldi klaverimäng justkui terve orkester). Helilooja koostas lavamuusika

säravamatest numbritest ka viieosalise süüdi orkestrile, neljaosalise süüdi viiulile ja klaverile ning kolmeosalise süüdi sooloklaverile.

Viiuli ja klaveri versiooni avanumber „Neiu pruudikambris“ annab edasi pruudi ootusärevust, kusjuures ta ei tea veel, et peigmeest on õhutatud kahtlema tema truuduses. Teine osa kujutab paroodilist marssi, mis saadab upsakat konstaablit Dogberryt, tema kaaslast Vergesi ja teisi vahimehi, kelle ülesanne on kaitsta Messina linna ausaid kodanikke. Järgneb idülliline „Aiasteen“ ning süüdi lõpetab meeleolukas „Maskiball“. Korngoldi näidendimuusika on ehe näide helilooja dramaturgiandest, mis saavutas õitsengu tema Ameerika-aastail, tuues talle Hollywoodi silmapaistvaima filmimuusika looja kuulsuse.

Sarnaselt Korngoldile oli imelaps ka **George Enescu**, keda on nimetatud „Rumeenia Mozartiks“. Ta pälvis rahvusvahelise tuntuse nii helilooja, viiuldaja, pianisti, dirigendi kui ka pedagoogina, näidates ühtviisi geniaalsust üles kõigil nimetatud aladel. Kuigi Enescu tegutses põhiliselt Pariisis, andis ta silmapaistva panuse oma kodumaa muusika edendamiseks. Paljud tema teosed kannavad mõjutusi rumeenia rahvamuusikast; tema tuntuimad kompositsioonid on „Rumeenia rapsöödiad“, ooper „Oidipus“ ja orkestrisüüdid. Ta on kirjutanud ka viis sümfooniad (neist kaks viimast on lõpetamata) ja arvukalt kammerteoseid. Enescu lai stiilipalett ulatub brahmsilikust romantismist kuni isikupärase tõlgenduseni neoklassitsismist.

Autori mängitumate kammerteoste hulka kuulub tema küpsest loominguajast pärit **sonaat viiulile ja klaverile nr 3 a-moll op. 25** (1926), mis kujutab endast ainulaadset sünteesi kunstmuusika ja rahvamuusika vahel. Sonaat kannab alapealkirja „Rumeenia rahvalikus karakteris“, mille puhul on helilooja pidanud vajalikuks täpsustada, et ei kasuta meelega sõna „stiil“, kuna see viitab millelegi kunstlikule, vaid terminit „karakter“, mis seostub pigem millegi loomupärasega. Ilma ühtki rumeenia rahvaviisi

otseselt tsiteerimata on Enescu kandnud sonaati rahvamuusikale omase rapsoodilise ja improvisatsioonilise atmosfääri, kusjuures improvisatsioonilisus on vaid näiline – autor on ülima täpsusega märkinud partituuri veerandtoonid, *portamento*'d, keerukad ornamendid ja rütmimustrid. Enescu kuulsaimad viiuliõpilasi Yehudi Menuhin on tema mängujuhiste kohta öelnud, et kui neist kinni pidada, kõlab sonaat paratamatult nagu tõelise mustlasviiuldaja esituses. Teos on pühendatud rumeenia viiuldaja Franz Kneiseli (1865–1926) mälestusele.

Evelin Kõrvits

Mari Poll on nii solisti kui kammermuusikuna andnud kontserte pea kõikjal Euroopas, Uus-Meremaal ja USA-s. Ta on soleerinud mitmete orkestrite ees, sealhulgas Pariisi Filharmooniaorkester, Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, Leedu Riiklik Sümfooniaorkester, Norra Raadio orkester, Stavangeri Sümfooniaorkester, Tallinna Kammerorkester, Trondheimi Sümfooniaorkester, Pärnu Linnaorkester ja RCM nüüdismuusika ansambel. Esinemised on viinud teda maailma suurtesse kontserdisaalidesse, nagu Londoni Wigmore Hall, Hamburgi Elbphilharmonie, Berliini Kontserdimaja, Pariisi Filharmoonia, Manchesteri Bridgewater Hall, Oslo kontserdimaja, Brüsseli Flagey kontserdisaal ja Porto Casa da Música.

Mari Poll on salvestanud firmale Warner Classic (endine EMI Classics) projekti „EMI Digital Debut“ raames. 2017. aastal ilmus tal Mihkel Polliga kahasse CD „Mari & Mihkel Poll – Works for Violin and Piano“ (Dux), mis pälvis Eesti Muusikaauhindade jagamisel aasta kammermuusika albumi tiitli (2018). Mari Poll on võitnud ka mitmeid auhindu rahvusvahelistel konkurssidel, sh esikoha Derek Butleri nimelisel London Prize konkursil ja III koha Vibrarte rahvusvahelisel viiuldajate konkursil Pariisis. 2013. aastal autasustati teda Londoni Kuninglikus Muusikakolledžis Tagore kuldmedaliga, mille andis isiklikult üle HRH kuningas Charles.

Mari Poll annab regulaarselt kontserte koos Poll-Varema-Poll trioga, kes salvestas oma esimese CD „Estonian Piano Trios“ 2021. aastal plaadifirmale DUX. 2023. aastal autasustati triot Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemiaga.

Mari Poll on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia keelpilliosakonnas viiuli ja instrumentaalkammermuusika vanemlektor. Varasemalt on ta töötanud orkestri kontsertmeistrina Rahvusooper Estonia orkestris (2019–2024) ja Stavangeri Sümfooniaorkestris (2015–2019) ning olnud külaliskontsertmeister ERSO, Norra Kammerorkestri, Stockholmi

Filharmoniaorkestri, Kristiansandi Sümfooniaorkestri, Bodø Sinfonietta ja Norrbotten NEO kaasaegse muusika ansambli juures.

Mari Poll on õppinud Nõmme Muusikakoolis (õp Leila Eespere), Tallinna Muusikakeskkoolis (õp Tiiu Peäske, dots Ivi Tivik), Chethami Muusikakoolis (prof Jan Repko), Londoni Kuninglikus Muusikakolledžis (bakalaureuse- ja magistrikraad ning artistidiplom koos tiitliga Junior Fellow, professorid Jan Repko ja Radu Blidar) ja Norra Muusikaakadeemias (solistidiplom, prof Peter Herresthal).

Mari Poll mängib Christophe Landoni valmistatud viiulil, mis on Antonio Stradivari „Soil“ Stradivariusel (1714) põhinev koopia.

Mihkel Poll alustas klaveriõpinguid Nõmme Muusikakoolis Helve Kuuskmanni juures, jätkas Tallinna Muusikakeskkoolis prof Ivari Ilja ja Maigi Pakri käe all ning hiljem Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias prof Ivari Ilja ja Guildhalli Muusika- ja Draamakoolis prof Ronan O'Hora klaveriklassis. 2016. aastal omandas ta EMTA-s doktorikraadi. Mihkel Poll on osalenud edukalt arvukatel rahvusvahelistel ja üleriigilistel konkurssidel. Ta on esinenud paljudes Euroopa riikides ja Ameerika Ühendriikides ning soleerinud mitmete orkestrite ees, sh Birminghami Sümfooniaorkester, Sarasota Sümfooniaorkester ja Eesti Riiklik Sümfooniaorkester.

Mihkel Polli repertuaar on žanriliselt ja ajastuliselt väga lai, hõlmates nii suurvorme kui ka miniatuure ning meistriteoseid Bachist Ligetini. Poll musitseerib sageli kammeransambrites koos eesti väljapaistvate lauljate ja instrumentalistidega, sh viiuldajast õe Mari Polliga. 2009. aastal ilmus Mihkel Polli esikalbun 20. sajandi klaverimuusikaga maineka Soome plaadifirma Ondine all. 2015. aastal anti välja teine sooloplaad, millel kõlab Enescu, Bartóki, Tüüri ja Kõrvitsa looming. Poll on pälvinud Eesti Kultuurkapitali aastapremia (2004), Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu noore kultuuritegelase preemia (2013) ning on Eesti Kultuurkapitali

helikunsti sihtkapitali laureaati (2020) silmapaistva ja kõrgetasemelise loomingulise tegevuse eest solisti ja kammermuusikuna.

Mihkel Poll on Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia klaveriprofessor ning muusika interpretatsiooni osakonna juhataja.

OOTAME KUULAMA

K 13.05 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet Piletikeskusest

Musica Aeterna. Uus algus

Johanna Vahermägi (viola), Kristi Kapten (klaver),

Reinut Tepp (klavessiin)

Kavas Brahms, J. S. Bach, Hindemith



EESTI MUUSIKA-
JA TEATRIAKADEEMIA

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdi- ja etenduskeskus

eamt.ee

emtasaalid.ee

facebook.com/muusikaakadeemia

instagram.com/emta_ee

Palume lülitada mobiiltelefon hääletule režiimile.

Kontserdi salvestamine ja pildistamine ilma korraldaja loata
ei ole lubatud.

